

Inventarisaties van verschillende soortgroepen in de Noordpolder bij Berkel en Rodenrijs

Inventarisaties van verschillende soortgroepen in de Noordpolder bij Berkel en Rodenrijs

Inventarisaties van verschillende soortgroepen in de Noordpolder bij Berkel en Rodenrijs

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Jan de Bruijn, Jeroen Demmer, Rob Haan, Esmeralda van der Keur, Vivian Maas, Koen Woerdenbag

Samenstelling: Vivian Maas

Foto's: Vivian Maas

Inventarisaties van verschillende soortgroepen in de Noordpolder bij Berkel en Rodenrijs [Samenst.: Maas, V] [Foto's: Maas, V]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Flora- en faunawet, Noordpolder, Lansingerland

W796/ P13-037

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, augustus 2013

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen	7
3	Wettelijk kader Flora- en faunawet	11
4	Methode	13
5	Resultaten	19
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	27

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Bijlage 2: Waarnemingen van de Rugstreeppad binnen plangebied

Bijlage 3: Bekende verblijfplaatsen van uilen in de Noordpolder

1. Inleiding

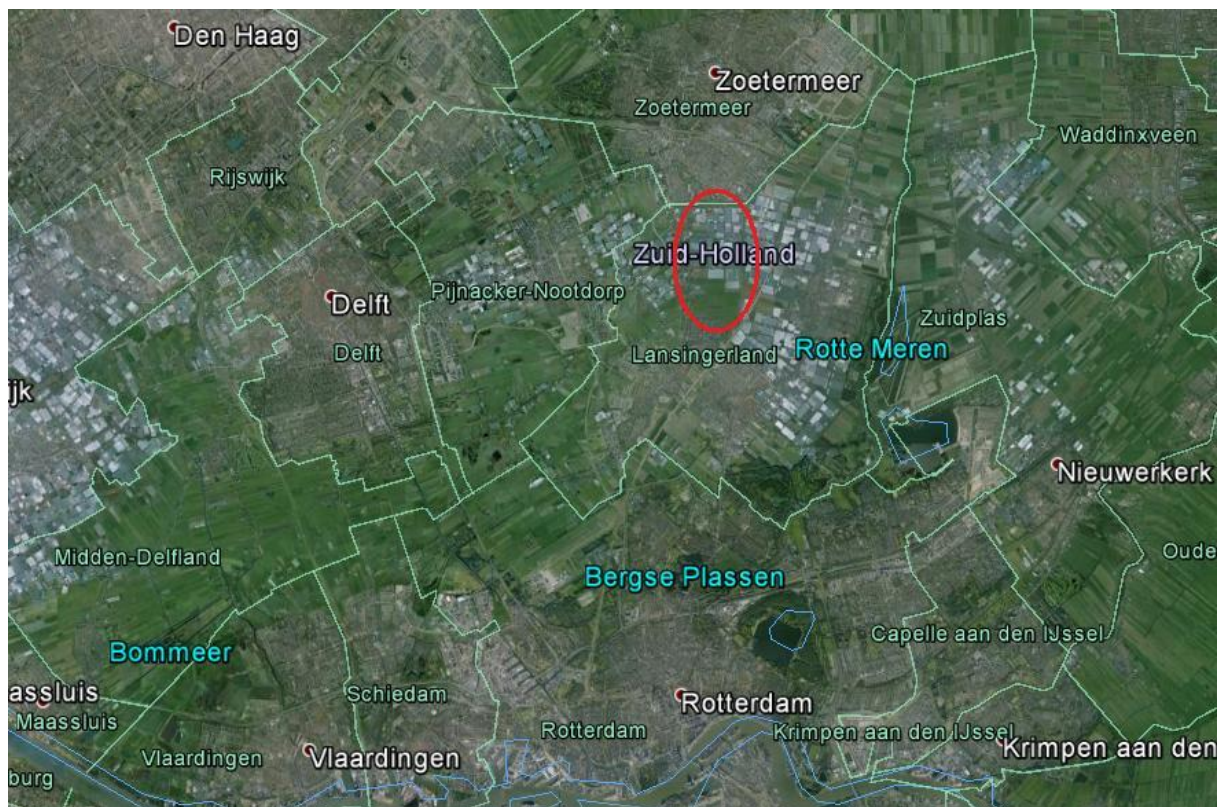
Voor het gebied Noordpolder in de gemeente Lansingerland wordt een nieuw bestemmingsplan voorbereid. Het nieuwe bestemmingsplan Noordpolder 2013 maakt, net als in het geldende bestemmingsplan, mogelijk dat het gebied kan worden bebouwd ten behoeve van de glastuinbouw. Diverse percelen binnen het plangebied zijn in de huidige situatie nog niet bebouwd, maar worden in de toekomst mogelijk bebouwd met kassen ten behoeve van de glastuinbouw.

In het kader van de natuurwetgeving (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische Hoofdstructuur), dient bij het opstellen van een bestemmingsplan en ruimtelijke ingrepen onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Uit een inventarisatieonderzoek, uitgevoerd door Bureau Waardenburg (2012), blijkt dat onder andere de volgende strikt beschermde soorten binnen de gemeente Lansingerland voor kunnen komen: de Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*), de Bittervoorn (*Rhodeus amarus*), de Rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en de Platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*). Ook worden de nog onbebouwde percelen gebruikt door weidevogels en behoren deze percelen tot het functionele leefgebied van de Steenuil (*Athene noctua*) en de Ransuil (*Asio otus*). KuiperCompagnons stelt in haar ontwerpbestemmingsplan (conceptversie van juni 2013) dat aanvullend onderzoek nodig is om aanwezigheid van deze soorten en soortgroepen vast te kunnen stellen, dan wel uit te kunnen sluiten voordat het nieuwe bestemmingsplan wordt vastgesteld.

KuiperCompagnons heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum gevraagd het benodigde ecologische veldonderzoek naar bovengenoemde soorten/soortgroepen uit te voeren om aan te kunnen tonen, dan wel uit te kunnen sluiten of de soorten daadwerkelijk binnen het plangebied voorkomen en in hoeverre de te bebouwen percelen binnen de Noordpolder van belang zijn voor weidevogels, de Steenuil en de Ransuil.

Figuur 1: Ligging plangebied (rood omcirkeld) in de omgeving

Figuur 2: Begrenzing plangebied (rood omlijnd)

Bron kaartmateriaal: Google Earth en KuiperCompagnons, 2013

2. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt in de gemeente Lansingerland ten noorden van Rotterdam en ten zuidoosten van Den Haag (provincie Zuid-Holland) (figuur 1). In het noorden wordt het begrensd door de gemeentegrens met Zoetermeer, in het oosten door de Landscheidingsdijk, in het zuiden door een watergang/groenstrook en een woonwijk en in het westen door de lintbebouwing langs de Noordeindseweg (figuur 2).

Figuur 3: Locatie van de zeven deelplangebieden

Bron: KuiperCompagnons, 2013

Het plangebied is opgedeeld in zeven deelplangebieden (figuur 3). Alle deelplangebieden bestaan uit (nog) onbebouwde percelen en zijn momenteel door de verschillende eigenaren voornamelijk in gebruik als weidegrond voor vee. In deelplangebied 2 zijn daarnaast een kleine boomgaard en een brede watergang aanwezig (foto 1 en 2) en op een perceelsgrens van deelplangebied 5 staat een rij knotwilgen (foto 3). Deelplangebied 7 bestaat uit verschillende grote percelen weidegrond en braakliggende percelen met daartussen sloten (foto 4 en 5). In het oosten wordt dit deelplangebied begrensd door een dijk met daarop een rij aaneengesloten bomen (foto 6).

Foto 1: Kleine boomgaard deelplangebied 2

Foto 2: Brede watergang deelplangebied 2

Foto 3: Knotwilgen deelplangebied 5

Foto 4: Grote percelen weidegrond met sloten

Foto 5: Braakliggende percelen deelplangebied 7

Foto 6: Rij bomen oostgrens deelplangebied 7

Beschermde gebieden

Het plangebied ligt niet in de buurt van een Natura 2000-gebied: het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (De Wilck) ligt op ruim 10 kilometer afstand. Ook maakt het geen deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Zelfs in een straal van 3 kilometer rondom het plangebied is geen gebied aanwezig dat onderdeel uitmaakt van de EHS (Gebiedendatabase Alterra, 2013). Om deze reden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 en de wet- en regelgeving omtrent de EHS niet nodig.

Plannen

Na vaststelling van het bestemmingsplan Noordpolder 2013 kunnen de deelplangebieden bebouwd worden met kassen voor de glastuinbouw. Als gevolg hiervan zullen mogelijk bestaande watergangen gedempt worden en zouden de boomgaard en de rij knotwilgen kunnen verdwijnen.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet

Artikel 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet:

Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11: Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of uitheemse diersoort, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin of binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

3. Wettelijk kader Flora- en faunawet

Een groot deel van de inheemse dier- en plantensoorten wordt in ons land beschermd door de Flora- en faunawet (Ffw) (2002). Deze wet bevat een aantal verbodsbepalingen, waarvan vooral artikel 8 t/m 13 van belang zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek (tekstvak 1). Deze verbodsbepalingen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen van deze wet kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden, enzovoort. Bij dergelijke (ruimtelijke) activiteiten moet op basis van de Flora- en faunawet en in het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) een toetsing plaatsvinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Inventarisatie van wettelijk strikt beschermde flora- en faunasoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit of het plangebied:
- Inventarisatie/beoordeling van (significant) nadelige effecten op deze beschermde soorten en hun habitat (zowel binnen het plangebied als binnen de invloedssfeer van het plangebied), als gevolg van de activiteit:
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

Sinds 2005 zijn de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet verdeeld in drie groepen, die middels de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB), artikel 75, ondergebracht zijn in drie tabellen (bijlage 1):

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Indien deze soorten in of binnen de invloedssfeer van het plangebied voorkomen, hoeft geen ontheffing van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Wel dient de zorgplicht in acht genomen te worden.

Tabel 2: Overige soorten

Wanneer een door het ministerie goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit, geldt een vrijstelling voor deze soorten. Indien deze soorten in of binnen de invloedssfeer van het plangebied voorkomen, hoeft geen ontheffing van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Wel moeten de activiteiten aantoonbaar uitgevoerd worden zoals in de gedragscode beschreven staat. Tevens geldt de zorgplicht.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit, maar wel maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings-

en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft bij aanwezigheid van deze soorten geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden.

Indien niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode en geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteit?
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de soorten in gevaar?

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV Habitatrichtlijn (HRL)

Indien maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van deze soorten te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan toch een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Indien geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)

En alléén voor soorten van bijlage 1 AMvB:

- Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting/ontwikkeling (j)

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteit?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de soorten in gevaar?

Bij de aanvraag van een ontheffing Flora- en faunawet zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets kort vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de beschermde soorten in en binnen de invloedssfeer van het plangebied duurzaam in stand gehouden zullen worden.

4. Methode

De inventarisaties van de verschillende soorten/soortgroepen (Rugstreepad, Ransuil/ Steenuil, Platte schijfhoren, vissen en weidevogels) hebben op meerdere dagen in de maanden mei, juni, juli en augustus 2013 plaatsgevonden. Onderstaande tabel geeft de uitgevoerde inventarisaties en weersomstandigheden op deze dagen weer.

Tabel 1: Uitgevoerde inventarisaties en weersomstandigheden tijdens veldwerkdagen

Datum	Inventarisatie	Neerslag (mm)	Temp. (°C)	Wind (m/s)
07/05/2013	Ransuil/Steenuil Weidevogels	0,3	15,8	3,3
08/05/2013	Weidevogels	7,9	15,4	4,4
17/05/2013	Ransuil/Steenuil	15,0	8,7	3,1
31/05/2013	Ransuil/Steenuil	0,0	12,9	4,7
04/06/2013	Ransuil/Steenuil	0,0	13,5	3,6
07/06/2013	Rugstreepad Ransuil/Steenuil	0,0	17,6	3,8
11/06/2013	Platte schijfhoren Vissen Weidevogels	0,0	15,3	2
12/06/2013	Platte schijfhoren Vissen Rugstreepad Weidevogels	1,9	17,8	4,7
17/06/2013	Platte schijfhoren Vissen Rugstreepad Weidevogels	<0,05	18,0	4,6
18/06/2013	Rugstreepad	0,0	21,5	2,4
25/06/2013	Rugstreepad Ransuil/Steenuil	0,0	13,2	2,3
02/07/2013	Rugstreepad Ransuil/Steenuil	5,7	17,2	2,9
05/08/2013	Rugstreepad	11,3	21,6	3,0
06/08/2013	Rugstreepad	<0,05	18,6	3,5
07/08/2013	Rugstreepad	3,2	15,7	3,8

De gegevens over de weersomstandigheden (gemiddelden) zijn verkregen via de website van het KNMI met behulp van de functie "het weer op...". Omdat het weerstation in Rotterdam het dichtst bij het plangebied ligt, zijn de gegevens van dit weerstation gebruikt.

Het onderzoek heeft zich op deelplangebieden 2, 5, 6 en 7 geconcentreerd. Dit omdat deze deelplangebieden qua oppervlakte en ligging het meest geschikt zijn als (onderdeel van het) leefgebied voor de Steenuil, de Ransuil, de Rugstreeppad en weidevogels. De sloten in deelplangebieden 1, 3 en 4 bevinden zich op de randen van deze gebieden, waardoor ze waarschijnlijk niet gedempt of anderszins aangetast hoeven te worden. Om deze redenen zullen er geen nadelige gevolgen voor de soorten/soortgroepen optreden als gevolg van de kassenbouw in deze deelplangebieden.

Vissen

In het ontwerpbestemmingsplan van KuiperCompagnons wordt het volgende gesteld: “In de watergangen in het plangebied kunnen beschermde vissoorten voorkomen. Het kan daarbij gaan om de soorten bittervoorn (tabel 3 Ffw) en kleine modderkruiper (tabel 2 Ffw). Vóór de vaststelling van het bestemmingsplan dient in het veld te zijn onderzocht of daadwerkelijk beschermde vissen aanwezig zijn in de sloten die zullen worden vergraven of gedempt in het kader van de ontwikkeling van de glastuinbouw in het zuidelijk deel van het plangebied” (KuiperCompagnons, 2013).

Om deze reden zijn de sloten in deelplangebied 7 (het zuidelijke deel van het plangebied) steekproefsgewijs bemonsterd met behulp van steeknetten en elektrische visapparatuur. Op deze manier kan de aanwezigheid van de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper uitgesloten, dan wel vastgesteld worden. Voor de zekerheid zijn ook de watergangen binnen en rondom deelplangebieden 2, 5 en 6 met behulp van steeknetten en elektrische visapparatuur bemonsterd en zijn steekproeven op een aantal andere locaties binnen het plangebied uitgevoerd (figuur 4). De gevangen vissen zijn terplekke gedetermineerd en geteld en vervolgens teruggezet in de sloten waaruit ze gevangen zijn.

Rugstreeppad

In de conceptversie van het ontwerpbestemmingsplan (juni 2013) wordt gesteld dat het voorkomen van de Rugstreeppad in de Noordpolder uitgesloten kan worden. Inmiddels is echter bekend dat de soort voorkomt in de gemeente Lansingerland (Hoefsloot G. et al, 2012) en in de Noordpolder zelf (Van der Goes en Groot, 2009). De aangepaste natuurparagraaf in het ontwerpbestemmingsplan van KuiperCompagnons zegt nu het volgende over de Rugstreeppad: “Het voorkomen van de zwaar beschermde rugstreeppad (tabel 3 Ffw / Bijlage IV HR) is bekend van de Noordpolder. Het voorkomen van rugstreeppad binnen het plangebied en de waarde van het plangebied voor de soort dient in het veld te zijn onderzocht vóór de vaststelling van het bestemmingsplan”. Daarnaast wordt in de paragraaf gesteld dat “onderzocht dient te worden of het landbiotoop in het plangebied door rugstreeppad wordt gebruikt” (KuiperCompagnons, 2013).

Door Van der Goes en Groot ecologisch onderzoeks- en adviesbureau is in 2009, in opdracht van de gemeente Lansingerland, een onderzoek uitgevoerd naar de Rug-

streeppad, broedvogels en vleermuizen in de Noordpolder en Oudeland om gegevens over deze soort en soortgroepen te actualiseren. Tijdens dit onderzoek werden in en net buiten deelplangebied 7 drie exemplaren van de Rugstreeppad waargenomen (bijlage 2).

Figuur 4: Locaties binnen plangebied van bemonsteringen voor vissen en de Platte schijfforen

Bron kaartmateriaal: Google Earth

Naar aanleiding van de bevindingen van deze twee onderzoeks- en adviesbureaus is door middel van avondinventarisaties onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van de soort en is door middel van landinventarisaties onderzocht in hoeverre het plangebied voor de Rugstreeppad van belang is als landhabitat. Gezien de grote oppervlakte van deelplangebied 7, het feit dat de grootste (nadelige) gevolgen voor deze soort (bij aanwezigheid) hier zouden optreden en de soort in 2009 alleen hier is aangetroffen, heeft het onderzoek alleen binnen dit deelplangebied plaatsgevonden.

Het onderzoek naar de aanwezigheid van de Rugstreeppad dient, volgens de soortenstandaard van Dienst Regelingen (2011a), in de periode april - half juli uitgevoerd te worden en moet uit minstens drie inventarisatiemomenten bestaan om aanwezigheid van de soort met voldoende zekerheid uit te kunnen sluiten. De avondinventarisaties hebben op 7, 18 en 25 juni en op 2 juli 2013 plaatsgevonden. Gedurende de avond werd gelet op kooractiviteit van de soort. Om eventueel aanwezige dieren te stimuleren om te gaan roepen, is met een cassette recorder het

geluid van de Rugstreeppad afgespeeld. Naast de vier uitgevoerde avondinventarisaties is ook tijdens inventarisaties van andere soorten/soortgroepen in het plangebied gelet op aanwezigheid van de Rugstreeppad. Zo zijn tijdens de visinventarisaties in deelplangebied 7 ook larven van kikkers en padden verzameld die vervolgens in het lab gedetermineerd zijn en is tijdens het weidevogelonderzoek ook gezocht naar volwassen exemplaren van de amfibieënsoort.

Om erachter te komen of en in welke mate het landbiotoop binnen het plangebied door de Rugstreeppad gebruikt wordt, zouden in deelplangebied 7 in eerste instantie zogenaamde proefkruizen opgesteld worden. Deze bestaan uit twee elkaar kruisende amfibieënchermen met daarnaast ingegraven emmers. Indien er amfibieën op het land aanwezig zijn, zullen er verschillende exemplaren in de emmers vallen, die op deze manier geteld kunnen worden. Hiervoor zouden de emmers één keer per dag (in de ochtend), twee weken lang gecontroleerd worden. Idealiter dient dit onderzoek in de maand april plaats te vinden. Dit omdat in deze maand de trek naar het voortplantingswater plaatsvindt, waardoor de kans dat rugstreeppadden in de emmers vallen het grootst is.

Vanwege de beperkte en/of late betredingstoestemming van grondeigenaren kon geen gebruik worden gemaakt van de meest optimale periode voor het uitvoeren van dergelijk onderzoek. Om deze reden is ervoor gekozen om, in plaats van te werken met proefkruizen, landinventarisaties uit te voeren om te zoeken naar jonge exemplaren van de Rugstreeppad. Normaal gesproken is de soort vooral in de avond en 's nachts actief, maar jonge exemplaren zijn ook overdag waar te nemen wanneer zij het voortplantingswater verlaten en op zoek gaan naar voedsel om voldoende reserve voor de winterslaap op te kunnen bouwen. Tijdens de landinventarisaties zijn alle sloten binnen en rondom de percelen in deelplangebied 7 waarvoor toestemming verleend was, systematisch langsgelopen en afgevist. Deze inventarisaties hebben plaatsgevonden op 5, 6 en 7 augustus 2013.

Platte schijfhoren

In het ontwerpbestemmingsplan van KuiperCompagnons wordt over de Platte schijfhoren het volgende gezegd: "Vóór de vaststelling van het bestemmingsplan dient in het veld te zijn onderzocht of deze soort daadwerkelijk aanwezig is in de sloten die zullen worden vergraven of gedempt in het kader van de ontwikkeling van de glastuinbouw in het zuidelijk deel van het plangebied" (KuiperCompagnons, 2013).

Om aanwezigheid van de Platte schijfhoren aan te kunnen tonen, dan wel uit te kunnen sluiten, zijn tijdens de visbemonsteringen ook monsters van waterslakken genomen. Hierbij is het net door de onderwatervegetatie gehaald. Vervolgens is het monster in een emmer gedaan en zijn minstens 50 aanwezige schijfhorens (alle soorten) verzameld. Deze zijn meegenomen en gedetermineerd in het laboratorium. De locaties van de bemonsteringen worden weergegeven in figuur 4. Idealiter dient

dit onderzoek na 1 juni plaats te vinden, omdat de Platte schijfhoren zich dan in de onderwatervegetatie bevindt en daardoor het makkelijkst te vinden is. De inventarisaties hebben dan ook op 11, 12 en 17 juni 2013 plaatsgevonden.

Weidevogels

KuiperCompagnons zegt in haar rapport het volgende over weidevogels in de Noordpolder: “Waarschijnlijk broeden er vogels in het plangebied, waaronder weidevogels als patrijs, grutto, Kievit, scholekster, veldleeuwerik en/of graspieper in de weilanden in het zuidelijke deel van het plangebied” (KuiperCompagnons, 2013).

Dit blijkt ook uit waarnemingen op waarneming.nl: in 2012 en 2013 zijn in het zuidelijke deel van de Noordpolder onder andere exemplaren van de Patrijs (*Perdix perdix*), de Grutto (*Limosa limosa*), de Tureluur (*Tringa totanus*) en de Kievit (*Vanel-lus vanellus*) waargenomen.

Om te kunnen bepalen hoeveel en welke soorten weidevogels binnen deelplangebied 7 (het zuidelijke deel van het plangebied) broeden, zou in eerste instantie een inventarisatie volgens de BMP-methode van SOVON uitgevoerd worden. Volgens deze methode moest het telgebied in de periode april tot en met juni op minimaal 5 ochtenden worden bezocht en moeten tijdens de bezoeken alle weidevogels die territoriaal gedrag vertonen of op een andere manier duidelijk maken dat ze binnen het plangebied broeden, op een kaart ingetekend worden.

Vanwege de beperkte betredingstoestemming en het moment van opdrachtverstrekking (1 mei) was het echter niet mogelijk om precies aan de BMP-methode van SOVON te voldoen en is ervoor gekozen om de methode aan te passen. Volgens de BMP-methode (BMP-W grasland) zouden er in april drie late ochtendbezoeken afgelegd moeten worden en in mei (tweede week) en juni (eerste week) één bezoek rond zonsopgang (Van Dijk A.J. & Boele, A., 2011). Alleen het bezoek rond zonsopgang op 8 mei 2013 heeft volgens dit schema plaatsgevonden. De overige bezoeken op 7 mei en 11, 12 en 17 juni voldoen niet aan het schema van de BMP-methode, maar zijn wel representatief voor het vaststellen van broedvogelsoorten. Tijdens deze bezoeken is gelet op territoriumindicerend gedrag en alarmroepen van volwassen exemplaren die tijdens de bezoeken waargenomen zijn. Ook is gelet op aanwezigheid van nesten, maar dit was erg lastig vanwege het hoge gras dat op vrijwel alle percelen aanwezig was. Door middel van clustering van de waarnemingen is vervolgens geschat hoeveel territoria er binnen deelplangebied 7 aanwezig zijn.

Steenuil en Ransuil

Het ontwerpbestemmingsplan van KuiperCompagnons stelt dat “Net buiten het plangebied vaste verblijfplaatsen bekend zijn van steenuil en ransuil, respectievelijk langs de zuidwestrand van het plangebied aan de oostzijde van de Noordeindseweg (waarschijnlijk in een knotboom) en bij de zuidoostpunt van het plangebied (in de bomen aan de westkant van de Landscheidingsdijk). De weilanden in het zuidelijk deel van

het plangebied vormen onderdeel van het jachtgebied van beide uilen. Vóór de vaststelling van het bestemmingsplan dient in het veld te zijn onderzocht wat de waarde van het plangebied is voor steenuil en ransuil en of de ontwikkeling van de glastuinbouw in het zuidelijke deel van het plangebied de functionaliteit van de vaste verblijfplaatsen in gevaar brengt (bijvoorbeeld door het aantasten van het foerageergebied)” (KuiperCompagnons, 2013).

Om te kunnen bepalen in hoeverre het plangebied van belang is als foerageergebied voor de Steenuil en de Ransuil die hun verblijfplaats binnen of op de rand van het plangebied hebben, is onderzocht in hoeverre de omgeving van het plangebied al bezet wordt door soortgenoten. Indien er in de omgeving een hoge dichtheid aan uilen aanwezig is, zal het verdwijnen van geschikt foerageergebied binnen het plangebied een groter effect hebben op de uilen dan wanneer deze dichtheid laag is: bij een hoge dichtheid hebben de dieren minder mogelijkheden om uit te wijken naar andere (geschikte) foerageergebieden. Ook is gelet op de geschiktheid van de omgeving van het plangebied als leefgebied.

De inventarisaties zijn uitgevoerd volgens de methoden van STONE (Steenuil Overleg Nederland) en SOVON. Om de dichtheid aan uilen in de omgeving van het plangebied te onderzoeken, zijn vaste telpunten op een kaart ingetekend welke minimaal op 2 avonden bezocht zijn. Tijdens deze avondbezoeken is, met behulp van een geluidsrecorder, de territoriumroep van de Steenuil en de Ransuil afgespeeld. Eventueel aanwezige vogels werden op deze manier gestimuleerd om zelf ook te gaan roepen. Voor de Ransuil is daarnaast gelet op de bedelroep van jongen. Idealiter dient dit onderzoek in april plaats te vinden. In deze maand reageren de uilen in het algemeen het beste op het afgespeelde geluid en zijn ze het meest actief. Vanwege de opdrachtverlening in mei was het echter niet mogelijk om in april al inventarisaties uit te voeren. De avondinventarisaties hebben plaatsgevonden op 31 mei, 4, 7 en 25 juni en op 2 juli 2013.

Op 7 en 17 mei 2013 is overdag in de omgeving van het plangebied gezocht naar (potentiële) verblijfplaatsen van uilen. Hiervoor is bij eigenaren van geschikte erven (schuren, stallen) geïnformeerd of zij regelmatig uilen zien en waar en is gezocht naar braakballen, veren en andere sporen. Als leidraad zijn hierbij de gegevens over bekende verblijfplaatsen van uilen uit het onderzoek van Bureau Waardenburg (2012) gebruikt (bijlage 3).

Uiteindelijk is, met behulp van de gegevens uit het veldonderzoek en literatuurgegevens over onder andere habitateisen van uilen, bepaald in hoeverre de te bebouwen percelen binnen deelplangebied 7 van belang zijn voor de Steenuil en/of de Ransuil.

5. Resultaten

Vissen

In onderstaande tabel worden de gevangen vissoorten per deelplangebied weergegeven. Op de vier locaties binnen het plangebied die als steekproef bemonsterd zijn (locaties 2, 4, 5 en 6), werden behalve de in tabel 2 vermelde soorten ook exemplaren van de Baars (*Perca fluviatilis*) gevangen.

Tabel 2: Gevangen vissoorten per deelplangebied

Deelplangebied	Vissoort	Wetenschappelijke naam
2 (bemonsterings- locaties 11 en 13)	Karper	<i>Cyprinus carpio</i>
	Blauwband	<i>Pseudorasbora parva</i>
	Riviergrondel	<i>Gobio gobio gobio</i>
	Vetje	<i>Leucaspis delineatus</i>
	Driedoornige stekelbaars	<i>Gasterosteus aculeatus</i>
	Tiendornige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>
	Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>
5 (bemonsterings- locaties 12 en 1)	Karper	<i>Cyprinus carpio</i>
	Blauwband	<i>Pseudorasbora parva</i>
	Riviergrondel	<i>Gobio gobio gobio</i>
	Tiendornige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>
	Driedoornige stekelbaars	<i>Gasterosteus aculeatus</i>
	Blankvoorn	<i>Rutilus rutilus</i>
6 (bemonsterings- locaties 1 en 3)	Karper	<i>Cyprinus carpio</i>
	Blauwband	<i>Pseudorasbora parva</i>
	Riviergrondel	<i>Gobio gobio gobio</i>
	Tiendornige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>
	Driedoornige stekelbaars	<i>Gasterosteus aculeatus</i>
	Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>
	Blankvoorn	<i>Rutilus rutilus</i>
7 (bemonsterings- locaties 7, 8, 9, 10, 14 en 15)	Karper	<i>Cyprinus carpio</i>
	Blauwband	<i>Pseudorasbora parva</i>
	Riviergrondel	<i>Gobio gobio gobio</i>
	Tiendornige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>
	Driedoornige stekelbaars	<i>Gasterosteus aculeatus</i>
	Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>
	Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>

Figuur 5 geeft de locaties binnen het plangebied weer waar exemplaren van de strikt beschermde Kleine modderkruiper en Bittervoorn gevangen zijn. Hiermee is de aanwezigheid van deze soorten binnen deelplangebieden 2, 6 en 7 aangetoond. Omdat de sloten binnen de deelplangebieden vrijwel allemaal met elkaar in verbinding staan, kan er vanuit worden gegaan dat de Kleine modderkruiper en de Bittervoorn ver-

spreid door deze hele deelplangebieden aanwezig zijn. Andere strikt beschermde vissoorten werden tijdens de veldbezoeken niet aangetroffen.

Figuur 5: Locaties binnen het plangebied waar de Kleine modderkruiper (gele stippen) en de Bittervoorn (rode vierkanten) zijn aangetroffen

Bron kaartmateriaal: Google Earth

Rugstreppad

Tijdens de vier avondinventarisaties waarbij op kooractiviteit gelet is, zijn geen Rugstreppadden gehoord. Wel werden op al deze avonden groene kikkers gehoord. Ook tijdens de inventarisaties van andere soortgroepen (vissen, weidevogels en uilen) werden geen exemplaren van de Rugstreppad gezien of gehoord en de landinventarisaties op 5, 6 en 7 augustus leverden ook geen waarnemingen van de soort op. De weersomstandigheden op deze drie dagen waren niet optimaal om te zoeken naar rugstreppadden (de soort is vooral actief bij vochtig, warm weer), maar door de relatief grote hoeveelheid regen die in de nacht van 5 op 6 augustus is gevallen en de vondst van een Gewone pad (*Bufo bufo*) op 6 augustus (deze soort houdt ook van vochtig, warm weer), kan gesteld worden dat de weersomstandigheden voldoende waren.

Het was niet mogelijk om de verzamelde amfibieënlarven allemaal met 100% zekerheid op soort te determineren: de meeste larven waren nog niet ver genoeg ontwikkeld. Deze methode heeft daarom geen duidelijke resultaten opgeleverd.

Op basis van deze resultaten en de onderzoeksinspanning die geleverd is, kan met voldoende zekerheid worden vastgesteld dat de Rugstreeppad niet (meer) binnen het plangebied voorkomt. Mogelijk was het plangebied in 2009 geschikter voor de soort dan nu het geval is. In het rapport van Van der Goes en Groot wordt namelijk gesteld dat een aantal wateren beschikken over flauw aflopende, schaars begroeide oevers en dat er door de bouwwerkzaamheden nieuw geschikt landbiotoop voor de soort is ontstaan. Inmiddels zijn vrijwel alle oevers van de watergangen dicht begroeid met onder andere grassen en is er geen sprake meer van bouwwerkzaamheden die nieuw geschikt landbiotoop creëren.

De volgende amfibieënsoorten zijn wel tijdens het onderzoek aangetroffen: Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*), Bastaardkikker (*Pelophylax kl. Esculentus*), Meerkikker (*Pelophylax ridibundus*), Groene kikker (spec), Bruine kikker (*Rana temporaria*) en zoals reeds vermeld de Gewone pad. Geen van deze soorten wordt strikt beschermd door de Flora- en faunawet.

Platte schijfhoren

In geen van de verzamelde slakkenmonsters zijn exemplaren van de Platte schijfhoren aangetroffen. Om deze reden kan aanwezigheid van deze soort binnen het plangebied met voldoende zekerheid uitgesloten worden. Tabel 3 geeft de verschillende soorten waterslakken weer die wel in de monsters aangetroffen werden. Geen van deze soorten wordt beschermd door de Flora- en faunawet.

Tabel 3: Soorten en aantallen aangetroffen waterslakken

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Draaikolkschijfhoren	<i>Anisus vortex</i>	38
Gekielde schijfhoren	<i>Planorbis carinatus</i>	3
Gewone schijfhoren	<i>Planorbis planorbis</i>	72
Grote diepslak	<i>Bithynia tentaculata</i>	31
Vijverpluimdrager	<i>Valvata piscinalis</i>	11
Moerashoornschaal	<i>Musculium lacustre</i>	8
Ovale poelslak	<i>Radix ovata</i>	41
Posthorenslak	<i>Planorbis corneus</i>	13
Gewone poelslak	<i>Lymnaea stagnalis</i>	11
Moeraspoelslak	<i>Stagnicola palustris</i>	11
Gewone hoornschaal	<i>Sphaerium corneum</i>	1
Bronblaashoren	<i>Physa fontinalis</i>	2

Weidevogels

Tijdens het eerste veldbezoek op 7 mei 2013 zijn drie nesten van weidevogelsoorten aangetroffen in deelplangebied 7: twee nesten van een Kievit en één nest van een Scholekster (foto 7 en 8). Het deelplangebied is op deze dag niet helemaal onder-

zocht op aanwezigheid van nesten. Dit omdat er (nog) geen toestemming was om de percelen te betreden. Omdat het zoeken naar nesten erg tijdrovend is, is tijdens de vervolfbezoeken alleen gelet op territoriumindicerend gedrag en alarmroepen van volwassen weidevogels.

Foto 7: Nest van de Scholekster

Foto 8: Nest van de Kievit

Tabel 4 geeft de weidevogelsoorten weer die tijdens de veldbezoeken binnen deelplangebied 7 waargenomen zijn. Ook wordt in deze tabel het geschatte aantal territoria per weidevogelsoort weergegeven.

Uit de verzamelde gegevens is op te maken dat vooral het oostelijke en middelste deel van deelplangebied 7 gebruikt worden door weidevogels om hun jongen groot te brengen. In het westelijke deel werden aanzienlijk minder vogels waargenomen die territoriaal gedrag vertoonden of alarmeerden.

Tabel 4: Waargenomen weidevogelsoorten en het aantal geschatte territoria in deelplangebied 7

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Geschatte # territoria
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	13
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	20
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	7
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	6
Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	1
Gele kwikstaart	<i>Motacilla flava</i>	1
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	3

De Patrijs is tijdens de veldbezoeken niet waargenomen, maar op basis van recente gegevens (3 mei 2013) van waarneming.nl kan gesteld worden dat ook deze weidevogelsoort waarschijnlijk een territorium binnen het deelplangebied heeft. Dit geldt ook voor de Graspieper (*Anthus pratensis*).

Behalve de Patrijs, de Graspieper en de in tabel 4 genoemde soorten zijn ook andere vogelsoorten in het deelplangebied waargenomen. Tijdens de veldbezoeken werden exemplaren van de Grote Canadese gans (*Branta canadensis*), de Grauwe gans (*Anser anser*), de Wilde eend (*Anas platyrhynchos*), de Kuifeend (*Aythya fuligula*) en

de Krakeend (*Anas strepera*) waargenomen. Ook deze soorten maken gebruik van het deelplangebied. De ganzen voornamelijk om te foerageren, de eenden ook om te broeden.

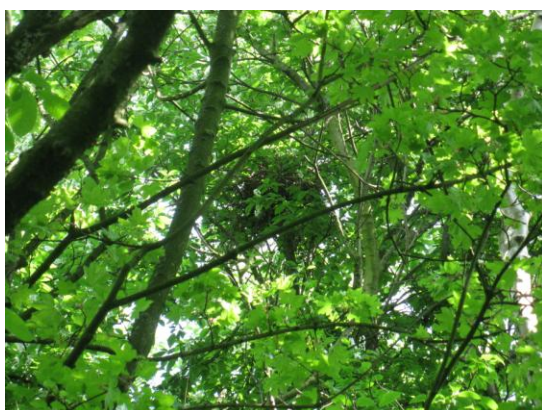
Steenuil en Ransuil

In totaal zijn in de omgeving van het plangebied 10 verblijfplaatsen van uilen vastgesteld tijdens de inventarisaties (figuur 6). Eén van deze verblijfplaatsen is van een Ransuil, de overige 9 van steenuilen. Vier verblijfplaatsen van ransuilen die in het onderzoek van Bureau Waardenburg vastgesteld zijn, konden niet opnieuw vastgesteld worden (figuur 7). Ten zuidoosten van het plangebied werden wel geschikte nestlocaties voor de Ransuil gevonden (foto 9), maar kon geen bezetting van deze locaties vastgesteld worden. Binnen deelplangebied 2 werden onder een haag van coniferen braakballen gevonden (foto 10). Op basis van de locatie, kan vastgesteld worden dat deze van de Steenuil zijn die zijn verblijfplaats in een nestkast in de boomgaard binnen deelplangebied 2 heeft.

Er is één nieuwe verblijfplaats van een Ransuil gelokaliseerd en één nieuwe verblijfplaats van een Steenuil (figuur 7). Mogelijk is de Ransuil uit het onderzoek van Bureau Waardenburg (aan de rand van het noordelijke deel van het plangebied) veranderd van verblijfplaats en heeft hij de nieuw vastgestelde verblijfplaats bezet. Ook kan het zijn dat de uil tijdens de inventarisaties aan het jagen was en niet bij zijn verblijfplaats is gehoord, maar een stukje verderop in zijn territorium.

Figuur 6: Vastgestelde verblijfplaatsen van de Steenuil (gele stip) en de Ransuil (rode vierkant) binnen en in de omgeving van het plangebied (rood omlijnd)

Foto 9: Geschikte nestlocatie Ransuil

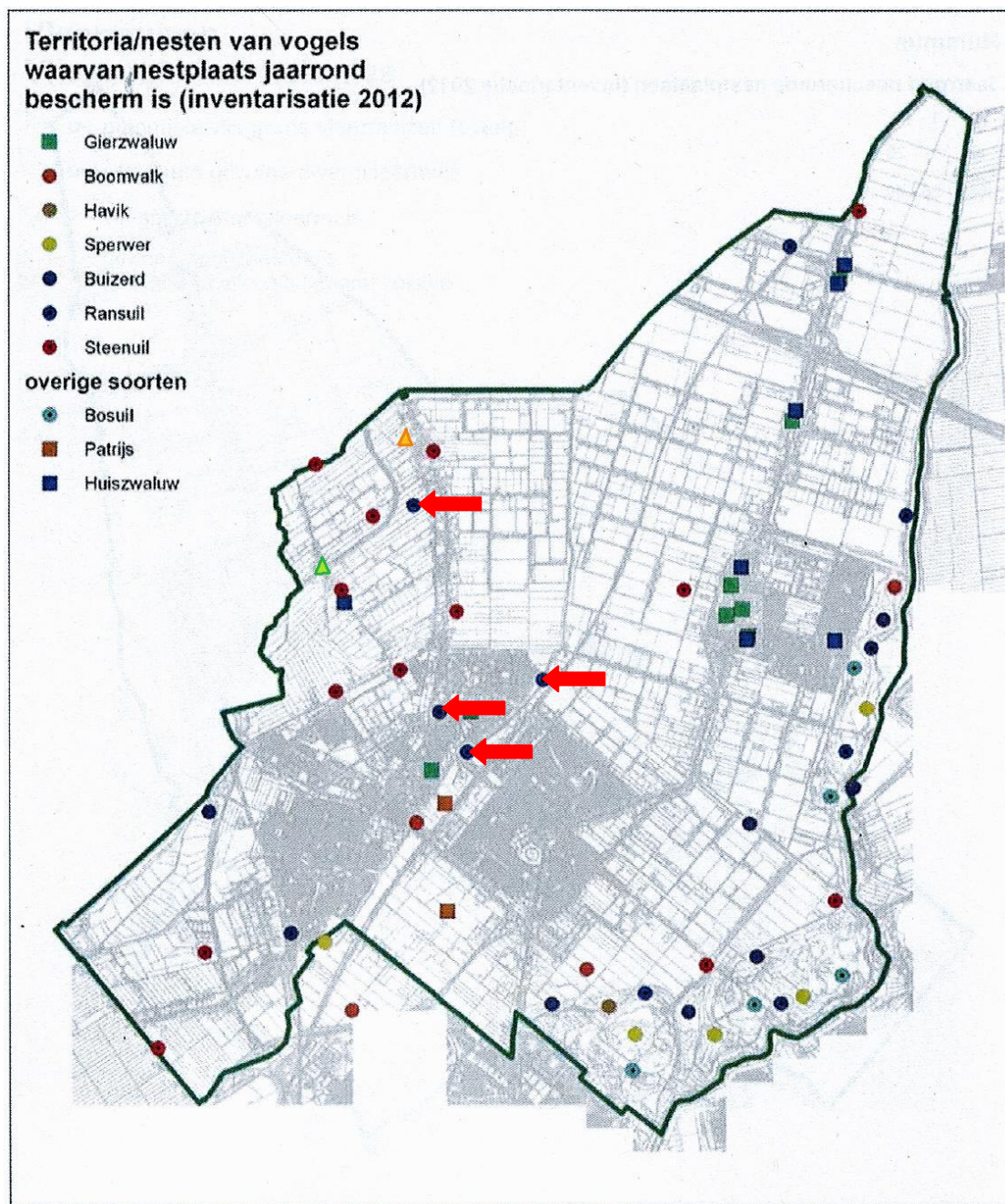
Foto 10: Gevonden braakballen

Alle verblijfplaatsen zijn vastgesteld door zichtwaarnemingen, het horen van bedelende jongen of de territoriumroep van volwassen dieren en/of via informatie van omwonenden. In de meeste gevallen was er sprake van een nestkast die op het erf aanwezig was en hadden de eigenaren van de erven de uilen meerdere malen gezien.

Naast het (her)bevestigen van de door Bureau Waardenburg vastgestelde verblijfplaatsen is de omgeving van het plangebied ook beoordeeld op geschiktheid als leefgebied voor de Steenuil en de Ransuil. Vrijwel het hele gebied ten oosten van het plangebied is bebouwd met grootschalige kassencomplexen en daarom niet geschikt als leefgebied voor uilen: er is niet genoeg foerageergebied beschikbaar. Het gebied ten westen van het plangebied is het meest geschikt als leefomgeving. De Steenuil is namelijk een vogel die vooral leeft op erven van burgerwoningen, bij boerderijen in het agrarische cultuurlandschap en aan dorpsranden (Dienst Regelingen, 2012). Ten westen van het plangebied zijn al deze elementen aanwezig. De geschiktheid van dit gebied is terug te zien in het aantal verblijfplaatsen binnen dit gebied.

De Ransuil is voor de jacht voornamelijk op open terrein met een lage plantengroei aangewezen. Voor de rustplekken overdag heeft de soort struiken, hagen, boomgroepen, parklandschappen en bosranden nodig (Mebis, T., 1987). Het gebied ten westen van het plangebied voldoet aan deze habitateisen.

Figuur 7: Rode pijl = niet vastgestelde verblijfplaatsen Ransuil, Groene driehoek = nieuwe verblijfplaats Steenuil, Oranje driehoek = nieuwe verblijfplaats Ransuil

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vissen

Als gevolg van de voorgenomen plannen zullen watergangen binnen deelplangebied 7 vergraven danwel gedempt worden. Bij het dempen van watergangen zal leefgebied van de Bittervoorn verloren gaan, waarmee de verbodsbepaling uit artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden wordt (tekstvak 1). Indien watergangen waarin de Bittervoorn voorkomt worden gedempt, dient daarom vooraf een ontheffing aangevraagd te worden. Omdat de soort verspreid door heel deelplangebied 7 voorkomt, is een ontheffingsaanvraag aan de orde. Bij deze ontheffing hoort een activiteitenplan waarin maatregelen beschreven worden die genomen dienen te worden om nadelige effecten op de soort zoveel mogelijk te voorkomen. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn het creëren van nieuw leefgebied (compensatie) en het wegvangen en verplaatsen van exemplaren van de Bittervoorn (mitigatie). Dat kan in principe in het plangebied zelf nu daarin bij de ontwikkeling ook is voorzien in nieuwe water- en groenstructuren.

Omdat het aanvragen van een ontheffing vaak veel tijd kost en er eisen gesteld worden aan de periode waarin de te nemen maatregelen moeten worden uitgevoerd, wordt geadviseerd om ruim voor aanvang van de werkzaamheden met de ontheffingsaanvraag te beginnen. Indien dergelijke maatregelen uitgevoerd worden en voorafgaand aan de werkzaamheden gerealiseerd worden, kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat nadelige effecten zoveel mogelijk voorkomen en/of verzacht worden en is het aannemelijk dat de ontheffing verleend wordt.

Bij het vergraven van wateren (of andere werkzaamheden aan de watergang) waarin de Bittervoorn voorkomt, kan volstaan worden met het werken volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode. Omdat het leefgebied bij dergelijke werkzaamheden niet permanent wordt aangetast, is het aanvragen van een ontheffing niet aan de orde. In een gedragscode worden maatregelen beschreven die genomen dienen te worden om nadelige effecten op de Bittervoorn zoveel mogelijk te voorkomen. Een voorbeeld van dergelijke maatregelen is het werken buiten de gevoelige periode van de Bittervoorn. De maatregelen dienen vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol en onder begeleiding van een ecologisch deskundige uitgevoerd te worden.

Omdat de gemeente Lansingerland niet zelf over een dergelijke gedragscode beschikt, kan gebruik worden gemaakt van een gedragscode van een andere gemeente. Een voorbeeld hiervan is de gedragscode van de gemeente Sliedrecht (2012). Deze is door het NWC opgesteld en door het ministerie goedgekeurd.

De Kleine modderkruiper wordt vermeld in tabel 2 van de Flora- en faunawet (bijlage 1), waardoor het werken volgens een goedgekeurde gedragscode volstaat om nadelige effecten op de soort zoveel mogelijk te voorkomen. Aangezien de soort niet alleen

binnen deelplangebied 7 voorkomt, maar ook binnen deelplangebieden 2 en 6 dient ook bij werkzaamheden aan de watergangen binnen deze deelplangebieden volgens een goedgekeurde gedragscode gewerkt te worden. Ook hier is het werken onder begeleiding van een ecologisch deskundige vereist.

Rugstreepad

Aanwezigheid van de Rugstreepad binnen het plangebied is niet aangetoond. Om deze reden kunnen nadelige effecten op deze soort uitgesloten worden en is een overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet niet aan de orde. Het aanvragen van een ontheffing of het nemen van maatregelen is niet nodig.

Platte schijfhoren

Aanwezigheid van de Platte schijfhoren binnen het plangebied is niet aangetoond. Om deze reden kunnen nadelige effecten op deze soort uitgesloten worden en is een overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet niet aan de orde. Het aanvragen van een ontheffing of het nemen van maatregelen is niet nodig.

Weidevogels

De Grutto, Gele kwikstaart, Slobeend, Tureluur, Veldleeuwerik en Patrijs worden allen vermeld in de Rode Lijst voor Vogels (Ministerie van EZ, 2013). Aangezien al deze soorten gebruikmaken van deelplangebied 7 als broedgelegenheid en om hun jongen in groot te brengen, kan gesteld worden dat dit deel van het plangebied belangrijk is voor weidevogels. Ook het relatief hoge (geschatte) aantal territoria van de Grutto en de Kievit wijzen op het belang van het gebied voor deze vogelsoorten. Bovendien zoeken weidevogels hun voedsel voornamelijk in de directe omgeving van hun nestplaats en heeft het deelplangebied daarmee ook een functie als foerageergebied. Als gevolg van de voorgenomen plannen zal de functie als broedgebied, foerageergebied en opgroeigebied voor weidevogels vrijwel geheel verdwijnen: bijna het complete oppervlak aan weidegrond in deelplangebied 7 maakt plaats voor kassencomplexen.

Vanuit de Flora- en faunawet wordt ten aanzien van deze vogelsoorten alleen verplicht gesteld dat rekening gehouden wordt met het broedseizoen: de werkzaamheden dienen buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden. In tabel 5 wordt voor iedere weidevogelsoort in het plangebied het broedseizoen weergegeven (Dienst Regelingen, 2011b). Hierbij is ook al rekening gehouden met de tijd die de jongen nodig hebben om vliegvlug te worden en de tijd waarin de ouders de jongen nog verzorgen.

Tabel 5: Weidevogelsoorten binnen het plangebied en hun broedseizoen

Weidevogelsoort	Broedseizoen
Grutto	April - eind juli
Kievit	Maart - half augustus
Scholekster	April - eind augustus

Tureluur	April - half september
Veldleeuwerik	15 april - eind augustus
Gele kwikstaart	Mei - eind augustus
Slobeend	15 maart - eind augustus
Patrijs	April - eind oktober
Graspieper	April - half september

Dit komt erop neer dat de werkzaamheden idealiter in de periode november - februari uitgevoerd dienen te worden. Op deze manier wordt overtreding van de verbodsbepalingen uit artikelen 10, 11 en 12 van de Flora- en faunawet (tekstvak 1) voorkomen. Indien dit niet mogelijk is, dient door een ecologisch deskundige onderzocht te worden of er op het moment van aanvang van de werkzaamheden broedgevallen en/of nog niet vliegvlugge jongen aanwezig zijn. Zodra de ecologisch deskundige vaststelt dat er geen broedgevallen (meer) aanwezig zijn en alle jongen vliegvlug zijn, kan gestart worden met de werkzaamheden. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat de ecologisch deskundige vaststelt dat er geen sprake is van broedgevallen van de Patrijs, waardoor vanaf 15 september al begonnen kan worden met de werkzaamheden.

Steenuil en Ransuil

De gevolgen van de voorgenomen plannen verschillen per uilensoort: de Steenuil is erg honkvast, heeft een relatief klein territorium, jaagt op slechts enkele honderden meters afstand vanaf zijn verblijfplaats en heeft voldoende beschutting nodig in de vorm van struiken, hagen en bosschages (Dienst Regelingen, 2012). De Ransuil daarentegen is minder honkvast, heeft een groter territorium en jaagt in open gebieden (Mebis, T., 1987). Als gevolg hiervan, heeft het verdwijnen van geschikt foerageergebied vaak grotere gevolgen voor de Steenuil dan voor de Ransuil: de Steenuil heeft minder mogelijkheden om uit te wijken naar andere, geschikte foerageergebieden. In dit geval is er ook nog een verschil in effecten per verblijfplaats vanwege de ligging van de verblijfplaats. Om deze reden worden de gevolgen van de plannen voor de uilen, per uilensoort en per verblijfplaats besproken.

Verblijfplaats van Steenuil binnen deelplangebied 2

Als gevolg van de voorgenomen plannen zal de functionele leefomgeving van de Steenuil die zijn verblijfplaats (nestkast in boomgaard) binnen deelplangebied 2 heeft (figuur 6), aangetast worden: indien dit deelplangebied bebouwd wordt met kassen, verdwijnt (een deel van) het foerageergebied van deze uil en kan het dier gedwongen worden om een andere verblijfplaats te zoeken. Dit leidt tot overtreding van de verbodsbepaling uit artikel 11 van de Flora- en faunawet (tekstvak 1).

Indien slechts een klein deel van het foerageergebied verdwijnt kunnen er maatregelen genomen worden om de nadelige effecten te compenseren en/of te mitigeren, zodat er geen sprake meer is van een overtreding en een ontheffing niet meer nodig is. De maatregelen moeten in dit geval voorafgaand aan de werkzaamheden uitgevoerd zijn

en al functioneren. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn het geschikter maken van het foerageergebied dat behouden blijft en zorgen voor voldoende zit- en uitkijkposten (Dienst Regelingen, 2012). Ook dient er in dit geval een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden.

Wanneer het gehele of het merendeel van het foerageergebied verdwijnt, kunnen nadelige effecten alleen voorkomen worden door de plannen aan te passen (geen of slechts spaarzame kassenbouw in het deelplangebied) of door verdergaande maatregelen te nemen, zodat op een andere locatie, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, een vervangende verblijfplaats en vervangend functioneel leefgebied gerealiseerd wordt (Dienst Regelingen, 2012). Ook in dit geval dienen de maatregelen voorafgaand aan de werkzaamheden uitgevoerd te zijn en te functioneren en dient een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden. Om er zeker van te zijn dat de te nemen maatregelen voldoende zijn om nadelige effecten op de Steenuil te voorkomen en/of te verzachten, wordt aangeraden om toch een ontheffing aan te vragen, zodat deze beoordeeld kan worden door het ministerie.

Indien de plannen niet aangepast kunnen worden en er geen maatregelen genomen kunnen worden om nadelige effecten op de Steenuil zoveel mogelijk te voorkomen en/of te verzachten, moet nagegaan worden of de gunstige staat van instandhouding van de soort achteruit gaat als gevolg van de werkzaamheden en moet onderzocht worden of er een andere bevredigende oplossing wat betreft locatie, inrichting of werkwijze mogelijk is, zodat nadelige effecten op de uil zoveel mogelijk voorkomen en/of verzacht worden en de plannen toch naar tevredenheid uitgevoerd kunnen worden. Is dit niet mogelijk en wordt de gunstige staat van instandhouding aangetast, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden, die alleen verleend wordt wanneer er sprake is van een wettelijk belang genoemd in de Vogelrichtlijn:

- Bescherming van flora en fauna;
- Veiligheid van het luchtverkeer;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (Dienst Regelingen, 2012).

Omdat de plannen geen van deze drie belangen dienen, zal de ontheffing niet verleend worden en kunnen de werkzaamheden niet uitgevoerd worden.

Kortom: er dienen maatregelen genomen te worden om nadelige effecten op de functionele leefomgeving van de Steenuil in deelplangebied 2 zoveel mogelijk te voorkomen en/of te verzachten, zodat overtreding van artikel 11 voorkomen wordt en er geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden.

Verblijfplaats van Steenuil nabij de westgrens van deelplangebied 7

In de lintstructuur langs de Noordeindseweg is een verblijfsplaats van de Steenuil aanwezig. Het plangebied van het bestemmingsplan Noordpolder 2013 ligt op enige afstand van deze verblijfplaats. Het tussenliggende gebied is en blijft onbebouwd vanwege de aanwezigheid van deze uilen (voor globale ligging zie figuur 8).

Op deze manier blijft (een groot deel van) het foerageergebied van de Steenuil die zijn verblijfplaats ten westen ervan heeft, behouden en kan de uil gebruik blijven maken van zijn functionele leefomgeving. Als gevolg hiervan zullen er geen tot weinig nadelige effecten optreden. Om er zeker van te zijn dat de (eventuele) nadelige effecten zoveel mogelijk voorkomen/ verzacht worden, wordt aangeraden om het foerageergebied dat behouden blijft, zodanig in te richten dat het optimaal leefgebied gaat vormen. In de huidige situatie is het namelijk erg open en ontbreken beschutte plekjes. Voorbeelden van maatregelen om het foerageergebied geschikter te maken, zijn het creëren van een hoogstamboomgaard, knotwilgen, kruidenzomen, takkenrillen en struwelen. Een goede inrichting van de groenzone langs het gebied, zoals die is voorzien in het bestemmingsplan Noordpolder 2013, kan daaraan bijdragen. Op deze manier wordt overtreding van de verbodsbepaling uit artikel 11 van de Flora- en faunawet voorkomen.

Figuur 8: Deel van deelplangebied 7 dat onbebouwd blijft (rode stippellijn) en verblijfplaats van Steenuil (blauwe stip)

Verblijfplaats van Ransuil

De Ransuil die zijn verblijfplaats net buiten het plangebied heeft, kan gebruikmaken van deelplangebied 2 als foerageergebied. Door het plaatsen van kassen in dit deelplangebied zal de oppervlakte aan geschikt foerageergebied afnemen en wordt de functionele leefomgeving van de uil nadelig beïnvloed. Het gaat hier echter om een relatief klein deel van de functionele leefomgeving aangezien de uil ook het open gebied ten westen van het plangebied zal gebruiken als foerageergebied. De functio-

nele leefomgeving zal daarom niet dermate aangetast worden dat de uil gedwongen wordt om op zoek te gaan naar een andere verblijfplaats. Hierdoor is er geen sprake van overtreding van de verbodsbepaling uit artikel 11 van de Flora- en faunawet en zijn er geen compenserende en/of mitigerende maatregelen nodig.

Referenties

Dienst Regelingen, 2011a. *Soortenstandaard Rugstreeppad Bufo Calamita*. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://www.hetInvloket.nl/xmlpages/page/Invloket/actueel/document/fileitem/2201676>

Dienst Regelingen, 2011b. *Natuurkalender Vogels*. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://www.hetInvloket.nl/xmlpages/page/Invloket/actueel/document/fileitem/2200540>

Dienst Regelingen, 2012. *Soortenstandaard Steenuil Athene noctua*. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://www.hetInvloket.nl/xmlpages/page/Invloket/actueel/document/fileitem/2203070>

Hoefsloot, G., I. Hille Ris Lambers & P.W. van Horssen, 2012. *Beschermde soorten gemeente Lansingerland. Verspreiding strikt beschermde soorten van de Flora- en faunawet in de gemeente Lansingerland*. Rapportnr. 12-195. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Gebiedendatabase Alterra, 2013. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://www.hetInvloket.nl/xmlpages/page/Invloket/actueel/document/fileitem/2203070>

KNMI, Rotterdam, 2013. *Het weer op ... was*. Beschikbaar op het World Wide Web: [http://knmi.nl/klimatologie/daggegevens/index.cgi?day=document.forms\[Invoer\].day.value&month=document.forms\[Invoer\].month.value&year=document.forms\[Invoer\].year.value](http://knmi.nl/klimatologie/daggegevens/index.cgi?day=document.forms[Invoer].day.value&month=document.forms[Invoer].month.value&year=document.forms[Invoer].year.value)

KuiperCompagnons, 2013. *Bestemmingsplan "Noordpolder". Ontwerp*. Identificatiecode NL.IMRO.1621.BP0100-ONTW., Rotterdam.

Mebis, T., 1987. *Uilen van Europa*. Thieme's Natuurgidsen. W.J. Thieme & Cie, Zutphen.

Ministerie van EZ, 2013. Rode Lijst Vogels. Beschikbaar via World Wide Web: http://mineleni.nedersesoorten.nl/get?site=Inv.db&view=Inv.db&page_alias=zoekwet&show=speciesList&rid=58

Ravon.nl

Soons, P.J.A., Huber, M & D. van der Meijden, 1999-nu, *Flora- en Faunawet bewerking en toelichting*. Band 1-5 Koninklijke Vermande, Den Haag

Van Dijk A.J. & Boele A., 2011. Handleiding SOVON broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Van der Goes en Groot, 2009. *Noordpolder en Oudeland te Berkel en Rodenrijs. Geactualiseerd onderzoek naar de Rugstreeppad, broedvogels en vleermuizen*. Kwintshoek.

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar wel moet de zorgplicht worden nagekomen.

<u>Zoogdieren</u>	
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Microtus subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
<u>Reptielen en amfibieën</u>	
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>
Middelste groene kikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i>
<u>Mieren</u>	
Behaarde bosmier	<i>Formica rufa</i>
Kale bosmier	<i>Formica polyctena</i>
Stronkmier	<i>Formica truncorum</i>
Zwartrugbosmier	<i>Formica pratensis</i>

Vervolg tabel 1: Algemene soorten

<u>Slakken</u>	
Wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>
<u>Vaatplanten</u>	
Aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>
Akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>
Breed klokje	<i>Campanula latifolia</i>
Gewone dotterbloem	<i>Caltha palustris</i> ssp. <i>palustris</i>
Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>
Grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>
Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>
Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>
Knikkende vogelmelk	<i>Ornithogalum nutans</i>
Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>
Zwanenbloem	<i>Butomus umbellatus</i>

Tabel 2: Overige soorten

Als een goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteiten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar de activiteiten moeten aantoonbaar worden uitgevoerd zoals in de gedragscode staat. Tevens geldt de zorgplicht.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode, maar wel maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode en geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden. De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Zoogdieren

Damhert	<i>Cervus dama</i>
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>
Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>
Steenmarter	<i>Martes foina</i>
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>

Reptielen en amfibieën

Alpenwatersalamander	<i>Mesotriton alpestris</i>
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>

Dagvlinders

Moerasparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Vals heideblauwtje	<i>Lycaeides idas</i>

Vissen

Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>
Meerval	<i>Silurus glanis</i>
Rivierdonderpad	<i>Cottus perifretum</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Vaatplanten

Aangebrande orchis	<i>Neottia ustulata</i>
Aapjesorchis	<i>Orchis simia</i>
Beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>
Bergklokje	<i>Campanula rhomboidalis</i>
Bergnachtorchis	<i>Platanthera chlorantha</i>
Bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>
Blauwe zeedistel	<i>Eryngium maritimum</i>
Bleek bosvogeltje	<i>Cephalanthera damasonium</i>
Bokkenorchis	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis majalis</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Daslook	<i>Allium ursinum</i>
Dennenorchis	<i>Goodyera repens</i>
Duitse gentiaan	<i>Gentianella germanica</i>
Franjementiaan	<i>Gentianopsis ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis	<i>Epipactis muelleri</i>
Gele helmblom	<i>Pseudofumaria lutea</i>
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Groene nachtorchis	<i>Dactylorhiza viridis</i>
Groensteel	<i>Asplenium viride</i>
Grote keverorchis	<i>Neottia ovata</i>
Grote muggenorchis	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>
Harlekijn	<i>Anacamptis morio</i>
Herfstschroeforchis	<i>Spiranthes spiralis</i>
Herfsttijloos	<i>Colchicum autumnale</i>
Hondskruid	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
Honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>
Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>
Kleine keverorchis	<i>Neottia cordata</i>
Kleine zonnedaauw	<i>Drosera intermedia</i>
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Koraalwortel	<i>Corallorrhiza trifida</i>
Kruisbladgentiaan	<i>Gentiana cruciata</i>
Lange ereprijs	<i>Veronica longifolia</i>
Lange zonnedaauw	<i>Drosera anglica</i>
Mannetjesorchis	<i>Orchis mascula</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Maretak	<i>Viscum album</i>
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Parnassia	<i>Parnassia palustris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuta sagittata</i>
Poppenorchis	<i>Orchis anthropophora</i>
Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>
Purperorchis	<i>Orchis purpurea</i>
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>
Rechte driehoeksvaren	<i>Gymnocarpium robertianum</i>
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>
Ronde zonnedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>
Rood bosvogeltje	<i>Cephalanthera rubra</i>
Ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>
Schubvaren	<i>Asplenium ceterach</i>
Slanke gentiaan	<i>Gentianella amarella</i>
Soldaatje	<i>Orchis militaris</i>
Spaanse ruiter	<i>Cirsium dissectum</i>
Spindotterbloem	<i>Caltha palustris araneosa</i>
Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>
Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>
Stengelloze sleutelbloem	<i>Primula vulgaris</i>
Stengelomvattend havikskruid	<i>Hieracium amplexicaule</i>
Stijf hardgras	<i>Catapodium rigidum</i>
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>
Valkruid	<i>Arnica montana</i>
Veenmosorchis	<i>Hammarbya paludosa</i>
Veldgentiaan	<i>Gentianella campestris</i>
Veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>
Vleeskleurige orchis	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>
Vogelnestje	<i>Neottia nidus-avis</i>
Voorjaarsadonis	<i>Adonis vernalis</i>
Wantsenorchis	<i>Anacamptis coriophora</i>
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Weideklokje	<i>Campanula patula</i>
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>
Wilde gagel	<i>Myrica gale</i>
Wilde kievitsbloem	<i>Fritillaria meleagris</i>
Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>
Wit bosvogeltje	<i>Cephalanthera longifolia</i>
Witte muggenorchis	<i>Pseudorchis albida</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Zinkviooltje	<i>Viola lutea calaminaria</i>
Zomerklokje	<i>Leucojum aestivum</i>
Zwartsteel	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>
<u>Kevers</u>	
Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>
<u>Kreeftachtigen</u>	
Rivierkreeft	<i>Astacus astacus</i>

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*
- *Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)*
- En alléén voor soorten van bijlage 1 AMvB:
- *Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Soorten bijlage 1 AMvB:

Zoogdieren

Boommarter	<i>Martes martes</i>
Das	<i>Meles meles</i>
Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>
Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Veldspitsmuis	<i>Crocidura leucodon</i>
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>

Reptielen en amfibieën

Adder	<i>Vipera berus</i>
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>
Vinpootsalamander	<i>Lissotriton helveticus</i>
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage 1 AMvB:

Vissen

Beekprik	<i>Lampetra planeri</i>
Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>

Dagvlinders

Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Dwergblauwtje	<i>Cupido minimus</i>
Dwergdikkopje	<i>Thymelicus acteon</i>
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>
Grote ijsvogelvlinder	<i>Limenitis populi</i>
Heideblauwtje	<i>Plebeius argus</i>
Iepenpage	<i>Satyrium w-album</i>
Kalkgraslanddikkopje	<i>Spialia sertorius</i>
Keizersmantel	<i>Argynnis paphia</i>
Klaverblauwtje	<i>Polyommatus semiargus</i>
Purperstreepparelmoervlinder	<i>Brenthis ino</i>
Rode vuurvlinder	<i>Lycaena hippothoe</i>
Rouwmantel	<i>Nymphalis antiopa</i>
Tweekleurig hooibeestje	<i>Coenonympha arcania</i>
Veenbesparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i>
Veldparelmoervlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Woudparelmoervlinder	<i>Melitaea diamina</i>
Zilvervlek	<i>Bolaria euphrosyne</i>

Vaatplanten

Groot zeegras	<i>Zostera marina</i>
---------------	-----------------------

Soorten bijlage IV HRL:

Zoogdieren

Bechsteins vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>
Bever	<i>Castor fiber</i>
Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>
Brandts vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>
Bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>
Gewone baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>
Gewone dolfijn	<i>Delphinus delphis</i>
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>
Grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>
Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
Hamster	<i>Cricetus cricetus</i>
Hazelmuis	<i>Muscardinus avellanarius</i>
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>
Kleine dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Kleine hoefijzerneus	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>
Lynx	<i>Lynx lynx</i> spp. lynx
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>
Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>
Noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i>
Otter	<i>Lutra lutra</i>
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>
Ruige (Nathusius') dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Tuimelaar	<i>Tursiops truncatus</i>
Tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i>
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>
Wilde kat	<i>Felis silvestris</i>
Witflankdolfijn	<i>Lagenorhynchus acutus</i>
Witsnuitdolfijn	<i>Lagenorhynchus albirostris</i>

Reptielen en amfibieën

Boomkikker	<i>Hyla arborea</i>
Geelbuikvuurpad	<i>Bombina variegata</i>
Gladde slang	<i>Coronella austriaca</i>
Heikikker	<i>Rana arvalis</i>
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Knoflookpad	<i>Pelobates fuscus</i>
Muurhagedis	<i>Podarcis muralis</i>
Poelkikker	<i>Pelophylax lessonae</i>
Rugstreeppad	<i>Epidalea calamita</i>
Vroedmeesterpad	<i>Alytes obstetricans</i>
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Dagvlinders

Donker pimpernelblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>
Grote vuurvlinder	<i>Lycaena dispar</i>
Pimpernelblauwtje	<i>Maculinea teleius</i>
Tijmblauwtje	<i>Maculinea arion</i>
Zilverstreephoobeestje	<i>Coenonympha hero</i>

Libellen

Bronslibel	<i>Oxygastra curtusii</i>
Gaffellibel	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
Groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>
Noordse winterjuffer	<i>Sympecma paedisca</i>
Oostelijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia albifrons</i>
Rivierrombout	<i>Gomphus flavipes</i>
Sierlijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia caudalis</i>

Vissen

Houting	<i>Coregonus maraena</i>
Steur	<i>Acipenser sturio</i>

Vaatplanten

Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>
Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>
Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>
Zomerschroeforchis	<i>Spiranthes aestivalis</i>

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever	<i>Dytiscus latissimus</i>
Gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>
Heldenbok	<i>Cerambyx cerdo</i>
Juchtleerkever	<i>Osmoderma eremita</i>

Tweekleppigen

Bataafse stroommossel	<i>Unio crassus</i>
-----------------------	---------------------

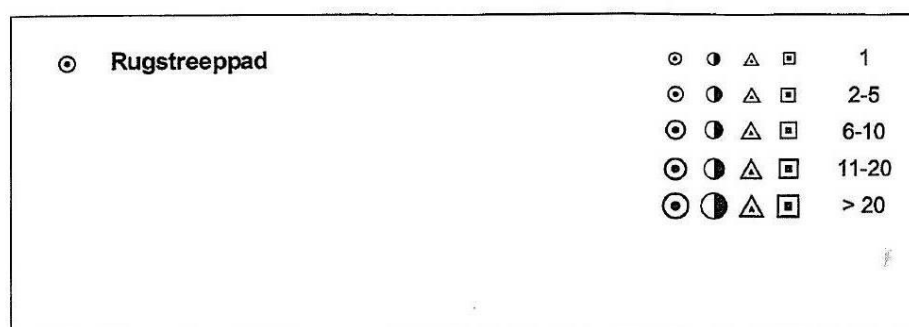
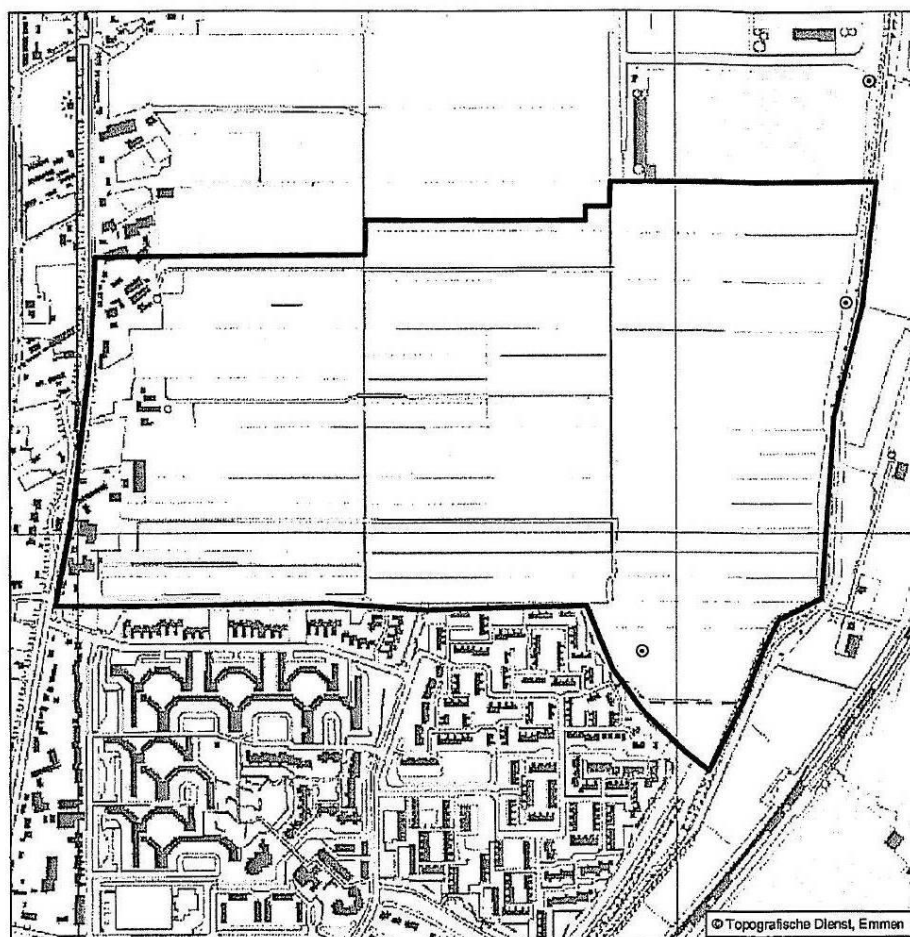
Slakken

Platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>
--------------------	--------------------------

Bijlage 2: waarnemingen van de Rugstreepad binnen deelplangebied 7

Noordpolder en Oudeland te Berkel en Rodenrijs

Bijlage 1 Verspreiding Rugstreepad in de Noordpolder

Bijlage 3: Bekende verblijfplaatsen van uilen in de Noordpolder

Bron: G. Hoefsloot et al, 2012. *Beschermde soorten gemeente Lansingerland. Verspreiding strikt beschermde soorten van de Flora- en faunawet in de gemeente Lansingerland*. Rapportnr. 12-195. Bureau Waardenburg, Culemborg.

